

VĚSTNÍK

Informační Orgán Československé národní rady americké.
2137 S. Lombard Ave. Cicero IL.
Redaktorka - Olga Kovářova
Září - Říjen - 1995

KU DNI 28. ŘÍJNA 1918

Uplynulo 77 let ode dne, kdy vznikla Československá republika, ve které mohli svobodně a rovnoprávně žít Češi, Slováci a Podkarpatští Rusíni spolu s jinými národnostními menšinami v politické, národnostní a náboženské snášenlivosti. Veřejný řád tohoto svobodného, neodvislého a mírumilovného státu byl založen na úctě k vlastní ústavě i k vlastním zákonům a na svědomitém dodržování všech mezinárodních závazků. Životní mizou tohoto státu byla úcta k člověku, duch křesťanského humanismu presidenta Tomáše Garrigua Masaryka a jeho spolupracovníků. Proto všichni, kteří prožívali ono požehnané dvacetiletí svobodného Československa, vzpomínají na ono nezapomenutelné období s pocity vděčnosti, lásky a hrdosti. Touha po opětovném návratu úcty k vlastní ústavě, k vlastním zákonům, a touha po dodržování mezinárodních smluv, spolu s úctou k člověku, však žije dodnes --- přes bývalý útlak nacismu a komunismu, navzdory všl převýchově --- a to i u těch, kteří pro svoje mládí ono období nezažili.

--- Redakce

PAVEL JAVOR

T. G. Masarykovi

Tvým vyznáním byl Václav i Janův hučv.

Ve vášních, jež se řítí, nebál ses oddělit
zino od plev.

Ty neváhal jsi říci: je Bůh a kat.

Poznal jsi jeho bídu, sám vyšel z toho lidu,
lid měl Tě rád.

Dnes v zemi opuštěné slyšel bys pláč.

Však nad bolestmi všemi, jsi Světlo v temné zemi,
jsi Rozséváč.

Čas temní za obzory i naděje se tuí ---

Ty žiješ věčně s námi --- Duch strážný nad vodami ---
nad naším vyhnanstvím.

Bolestmi, nadějemi, vrostl jsi v nás,

že bouře, jež se řítí, nemůže přelomiti
vzpřímený klas.

Ty jsi nás učil věřit a pravdu ctít.

Dnes, věrni Tvému jménu, neustoupíme zlému;
zdvihneme štít!

Tvou vlrou rozmnožení a pod velením Tvým,

s písněmi, jež jsou skryté, jdeme -- chudí Táborité --
vstříc blanickým...

HISTORIE ČSNRA

ČSNRA je americkou organizací sdružující vlastence československého původu. Byla založena v době první světové války, kdy všestranně podporovala profesora T. G. Masaryka a jeho spolupracovníky, generála Milana R. Štefánika a dr. Eduarda Beneše, v jejich snahách zorganizovat zahraniční odboj proti Rakousko-Uhersku. Byla organizací, která jako první zahájila nábor do československých legií s tím výsledkem, že tisíce mladých mužů krajanské Ameriky vstoupilo do těchto vojenských útvarů. Přes 40,000 jich také dobrovolně vstoupilo do armády a námořnictva Spojených států. Po celou dobu první světové války ČSNRA pomáhala hmotně i morálně západním spojencům až do konečného vítězství a založení Československa.

Během dvaceti let rozkvětu první Československé republiky, ČSNRA udržovala kulturní styky s domovem a pomáhala mírnit sociální nedostatky způsobené světovou hospodářskou krizí. Po neslavné mnichovské dohodě a demobilisaci měla přímý styk s prezidentem dr. Eduardem Benešem a zapojila se ihned do druhého odboje. V době druhé světové války stála v čele krajanských organizací, které přispívaly morálně i finančně k vítězství západních spojenců nad nacismem a fašismem.

Po skónčení druhé světové války, jedna ze spoluzakladatelů této organizace, sestra Vlasta Vrázová, byla mezi vedoucími americké mise vyslané do Československa. Přesto, že její činnost byla sociální, nikoli politická, tato obětavá pracovníce byla zatčena a vězněna několik týdnů komunistickým režimem nastoleným únorovým pučem 1948. ČSNRA se okamžitě postavila proti totalitnímu režimu ve své staré vlasti. Pomáhala ulehčovat úděl politických exulantů v uprchlických táborech v západní Evropě. Podávala jim pak pomocnou ruku i po jejich příjezdu do Spojených států amerických. Stále informovala krajanskou i americkou veřejnost o dalším politickém vývoji v Československu různými publikacemi jako jsou Věstník a American Bulletin. Kromě toho také informovala americké státní úřady o mnohých přestupech komunistického režimu vůči obyvatelům a návštěvníkům Československa a o persekuci československých disidentů.

V sedmdesátých letech pomáhala morálně i finančně členům Charty 77, i když tuto činnost s ohledem na jejich bezpečnost veřejně nepublikovala. Avšak veřejně zasahovala na patřičných místech v případech, kde byla porušována lidská práva československých či amerických občanů a poukazovala na hrubé porušování mnoha bodů helsinské dohody.

Hledíme s nadšením vstříc další práci na rozkvětu obrozené Československé republiky.

ZAČÁTKY ČESKOSLOVENSKÉ NÁRODNÍ RADY AMERICKÉ

Josef Martínek — Československá Národní rada americká

PŘEDCHŮDCI A PIONÝŘI

Snahy o vytvoření společné organizace národní, která by mohla mluvit s potřebnou autoritou jménem našeho celku národního jsou starého data. Potřeba jednotného postupu v otázkách, všem složkám naší národní obce společných, pociťovala se už bezmála před sto lety a od té doby účinně bylo několik pokusů o založení takové organizace. Teprve na sklonku první války světové podařilo se jí ustavit a nepřetržitě při životě udržet.

Národní jednota

Prvním předchůdcem Čs. národní rady americké byla Národní jednota, založená na sjezdu Slovanských lip v Chicagu, jež byl pořádán od 30. prosince 1865 do 2. ledna 1866. Sjezd ten zván byl Slovanským sjezdem a předsedal mu Karel Jonáš, redaktor Slavie v Racine, Wis., pozdější náměstek guvernéra státu Wisconsin. Slovanské lípy na sjezdu zastoupené měly v době svého rozkvětu v letech šedesátých minulého století asi 35 místních spolků. Byly to spolky vzdělávací, jež zakládaly první naše jazykové školy a spolkové knihovny, měly odbory pěvecké a ochotnické a jejich národní plesy byly hlavní událostí společenskou v prvních dobách naší masové imigrace. První Slovanská lípa založena už v r. 1857 v Detroit, druhá v r. 1859 v St. Louis. Na zmíněném Slovanském sjezdu sdružily se místní organizace Slovanské lípy v Národní jednotu. Ta v r. 1868 pořádala svůj druhý — a poslední — sjezd (zvaný Českým sněmem), neboť brzo se rozpadla; její místní organizace se buď rozešly nebo se zapojily do rostoucí tehdy jednoty ČSPS, mateřské to složky nynější jednoty ČSA. O činnosti této první společné národní organizace není mnoho známo. Úspěšné práci bránil v tu dobu přepjatý lokální patriotismus, jež byl a dlouho zůstal kletbou národního života našeho v Spojených státech.

Národní výbor

Druhým pokusem o založení společné organizace národní byl Národní výbor, jež vznikl z popudu sjezdu jednoty ČSPS v Cedar Rapids v r. 1891 na návrh Lva J. Paldy. Mimo Paldy, jež byl z neaktivnějších členů zmíněné jednoty, znamenitým řečníkem a prvním organizátorem dělnického hnutí českého v Americe, nejpřednějšími pracovníky Národního výboru byli Jan Rosický, pozdější zakladatel jednoty ZČBJ a prof. Bohumil Šimek z Iowa City, už rodák americký, jež byl tajemníkem a to tajemníkem velmi iniciativním. Národní výbor byl v plné činnosti jen několik let — zanikl za hospodářské krize v r. 1896 — ale vykonal práci znamenitou. V r. 1892 pořádá velké slavnosti 300. výročí narození Jana Ámose Komenského, jimž pronikl do amerického tisku po celé zemi, vydal první dějiny české v jazyce anglickém (History of Bohemia z pera Roberta H. Vickerse). V r. 1894 založil první český časopis v řeči anglické pro informaci americké veřejnosti — a naší mladší generace — o otázce české. Jmenoval se The Bohemian Voice a byl redigován nejdříve Tomášem Čapkem, pozdějším historikem krajanské Ameriky a prof. J. J. Králem. Ač byl časopisem českým, pilně si všímal i věcí slovenských, neboť Národní výbor navázal v těch letech poprvé styky s

americkými Slováky, jejichž nejpřednější představitel, redaktor Petr A. Rovnianek byl členem výboru; tak již tehdy na americké půdě navázána byla vzájemnost československá. Národní výbor domohl se samostatného českého zastoupení na světové výstavě v Chicagu v r. 1893, kdy o Českém dni slavný český skladatel Antonín Dvořák dirigoval své skladby.

Též uspořádal velkou výpravu amerických Čechů na Národopisnou výstavu v Praze r. 1895 a s ní poslal mnoho cenného materiálu o historii amerických krajanů, jež uloženo do Náprstkova musea. Usiloval o zřízení česko-americké tiskové kanceláře v Praze, což se nepovedlo pro odpor rakouské vlády, dále o zřízení Národního musea krajanského a Archivu českého v Americe, jakož i o založení přistěhovalcké kanceláře, kteréžto podněty se neuskutečnily pro hospodářskou tíseň, jež i samý Národní výbor pohřbila. Tento Národní výbor jest považovat za hlavního předchůdce ba i vzor pozdějších hnutí odbojových.

Slovenská liga

Podobným způsobem organizována byla i Slovenská liga, jež založena byla v Pittsburghu v r. 1907. Hlavními organizátory byli Rev. Štefan Furdek, farář na české faře v Clevelandě a redaktor Petr A. Rovnianek, člen výše vzpomenutého Národního výboru v letech devadesátých. Utvořena byla z výboru, jež organizován byl za účelem veřejného protestu amerických Slováků proti propagační cestě maďarského grofa Apponyiho do Spojených států v r. 1907 a sdružila natrvalo už roduvěrné slovenské katolíky (mezi nimiž v tu dobu byla silná strana maďaronská) a evangelíky. Významným politickým činem Slovenské Ligy v Americe bylo vypracování memoranda, v němž od uherské vlády byla požadována autonomie Slovenska v uherském státě.

Česko-americká národní rada

Dalším pokusem o všenárodní organizaci byla Česko-americká národní rada, založená v r. 1910 spisovatelem a cestovatelem E. St. Vrázem jako americká odbočka Národní rady v Praze. Trvala do r. 1915. Hlavní působnost vyvozovala v Chicagu, jinde nenabyla půdy, až její organizátor E. St. Vráz byl činný po celé Americe a navštívil snad všechny tehdy známé osady krajanské v Spojených státech, kde krajanům přednášel. V Chicagu se zasloužila o rozšíření vyučování češtině v budovách veřejných škol v letech 1913 a 1914, kdy tyto doplňkové školy české měly kolem 2,000 žáků, největší to počet žáků necírkevních českých škol v této naší metropoli kdy dosažený a již nepřekonaný. Z pracovníků jejich vedle Vráze, jest uvést dr. L. Fishera, za války předsedy Čes. nár. sdružení a pozdějšího generála zdravotní služby v československé armádě, redaktora Jar. Pšenku, sokolského pracovníka Jarku Košaře, Josefa Trinera st. a Karla Vopičku, pozdějšího amerického vyslance na Balkán. O publicitu zasloužil se pak velmi prof. Jaroslav J. Zmrhal.

Česko-americká tisková kancelář

Vedle Česko-americké národní rady Vrázovy působila v Chicagu též Česko-americká tisková kancelář, založená v r. 1909 z dotace kalifornského vlastence a mecenáše Frant. Korbela a řízená dr. Jaroslavem S. Vojanem. Zásobovala krajanský tisk informacemi o našich věcech kulturních a informovala americký tisk o českých poměrech politických. Z podnětu jejího uspořádána byla přednášková cesta hraběte

Luetzova v r. 1912 do Spojených států, kde přenášel o dějinách českých na mnoha universitách a kolejích a oslovil i americký kongres; dále pak přednášková cesta spisovatele a cestovatele Burtona Holmese, jenž promítal světelné obrázky z českých zemí po celé Americe.

ČESKOSLOVENSKÁ NÁRODNÍ RADA AMERICKÁ —

Mezi novějšími krajanly přistěhovalci do Spojených států převládá názor, že v Americe byla organizace odbojového hnutí za první války světové prací poměrně snadnou. "Byla válka a měli jste Masaryka." Tu poznámku jsem slyšel z exilových kruhů mnohokrát. Skutečnost však je jiná. Nejpádňějším vyvrácením názoru výše zmíněného je holá skutečnost, že ústřední organizace odbojová, Československá národní rada, vznikla ne na počátku, ale na samém sklonku války. A prof. T. G. Masaryk, vůdce odbojového hnutí, nebyl valně částí krajanů dlouho přijatelný už z důvodů konfesijních a měl opozici i v táboře svobodomyšlném. Mezi Slováky pak, za něž mluvila Slovenská liga, na počátku převládal úplně směr, jenž očekával osvobození Slovenska ze strany ruské, nikoli ze západu, za který mluvil Masaryk.

Naše krajanská obec byla před první světovou válkou silně roztržštěna. Atomisace její byla bezmála taková jako nynějšího exilu. Byla, jak se mnohým zdálo, nepřeklenutelná propast mezi svobodomyšlnými, kteří tvořili asi 60 procent krajanů, a mezi katolíky. I svobodomyšlný tábor byl rozložen v několik skupin navzájem soupeřících. Samo Sokolstvo rozděleno bylo na Sokol modrý (Národní jednotu sokolskou) a červený (Župu Fuegner-Tyršovu) a mimo ně existoval Sokol dělnický, Děln. těl. jednoty a Sokol katolický. V kruzích podpůrných jednot pak dosud byly živé nedobré vzpomínky na rozkol jednoty ČSPS v r. 1897, z níž tehdy odstoupily jednoty západní a texaská a tyto vzpomínky bránily spolupráci těchto největších organizací krajanských. Nade vše zle pak působila okolnost, že Spojenci na počátku války byli na bojištích poráženi a očekávat osvobození národa od strany prohrávající zdálo se i mnohým předním činitelům v krajanském životě, kteří znali vojenskou sílu Německa, početilostí a politickou krátkozrakostí.

Odbojové hnutí vzniklo spontánně. Na vypovězení války Srbsku reagovalo československé Chicago již v den vypoovězení války mohutnou manifestací v Plzeňském parku a hned v prvních dnech války tvořeny pomocné výbory pro Srbsko. První popud k akci politické vyšel z Omahy, kde red. Jan Janák uveřejnil první výzvu pro sbírky na akci politickou již 12. srpna 1914. Dne 2. září svolána společná schůze Vrázovy Česko-americké národní rady, Česko-americké tiskové kanceláře Vojanovy a Pomocného výboru J. F. Štěpiny, již předsedal Jan Červenka a jež obelána "za účelem splnutí výše psaných těles k soustředěnější práci ve prospěch staré vlasti po dobu války." Na této schůzi utvořeno bylo České národní sdružení v Americe, jež na konferencích v New Yorku v lednu a v Clevelandu v březnu konaných za účasti zástupců Chicaga, Clevelandu, New Yorku, Detroitu, Baltimore, Bostonu, Cedar Rapids a Omahy stalo se organizací celoamerickou. Do dubna 1915 zapojily se do ústředny její v Chicagu všechny velké i menší jednoty podpůrné, Sokolstvo a hnutí socialistické. Předsedou zvolen byl dr. L. Fisher, tajemníkem Karel Vinklárek, jenž brzo vystřídán byl dr. J. S. Vojanem a Josefem Tvrzickým; organisátorem pak po

svém příjezdu do Ameriky v r. 1915 Vojta Beneš, jehož přičiněním zorganizovány byly odbočky ČNS po celé Americe a Kanadě. Koncem války mělo ČNS 16 krajanských výborů a 320 odboček. V prvních letech války bylo hlavní oporou T. G. Masaryka jak po stránce finanční tak politické.

První součinnost mezi Čechy a Slováky navázána byla na konferenci, konané v Clevelandě 23. září 1915, které se zúčastnili zástupci Českého národního sdružení a Slovenské ligy. Předsedal jí Albert Mamatey, předseda S.L., českým tajemníkem byl Josef Martínek, slovenským dr. Štefan Osuský. Na této konferenci byla přijata tak zv. Clevelandská dohoda, v níž se strany slovenské byl opakován požadavek autonomie Slovenska, převzatý z memoranda, své doby adresovaného uherské vládě. Od té doby ČNS a S.L. volně spolupracovaly, aniž by však byly vytvořily společnou organizaci.

Čeští katolíci utvořili si na počátku války Cyrilometodějský pomocný fond, ale do r. 1917 se odbojového hnutí až na několik výjimek neúčastnili. Teprve 16. května 1917 utvořili svou vlastní odbojovou organizaci pod jménem Národní svaz českých katolíků, jejímž nejčinnějším odbojovým pracovníkem stal se Rev. Oldřich Zlámal, jehož úsilím se podařilo navázání součinnosti s Českým národním sdružením a Slovenskou ligou. A teprve 12. února 1918 všechny tři jmenované složky spojily se na konferenci, konané v Chicagu, v organizaci pod jménem Československá národní rada pro Ameriku, odbočku to Československé národní rady evropské, které stál v čele prof. T. G. Masaryk.

Československá národní rada pro Ameriku byla zprvu sdružením velmi volným, bez jednotné organizace. Její tři složky dohodovaly se o společném postupu, jakož i o kvótách na společné podniky na konferencích svých zástupců, z nichž nejdůležitější byla konference v Pittsburghu koncem května 1918, na níž uzavřena byla známá Pittsburghská dohoda, jež korigovala dohodu clevelandskou. V únoru 1917 založena byla měsíční revue The Bohemian Review, redigovaná dr. J. F. Smetánkou a financovaná Čes. nás. sdružením; po skončení války přejmenována byla na The Czechoslovak Review. Většina publikací propagačních financována byla ČNS.

K vytvoření jednotné organizace se stálou úřadovnou a jednotným vedením došlo až na podzim 1918. Na zasedání zástupců Českého národního sdružení, Slovenské ligy a Národního svazu českých katolíků, konaném 17. října 1918 v Clevelandu, jež stalo se ustavující schůzí její, zvoleno bylo úřednictvo v tomto složení: předseda prof. Bohumil Šimek (ČNS), místopředsedy Albert Mamatey (S.L.) a Rev. Ino. Kestl (NSČK), tajemníkem Vojta Beneš (ČNS) a pokladníkem Andrej Shustek (S.L.). Jméno pozměněno na Československou americkou radu (v anglickém znění The American Czechoslovak Board, aby nebyla ztotožňována s Československou národní radou Masarykovou, jež zatím uznána byla Dohodou za československou vládu de facto). První zasedání předsednictva konalo se v Chicagu 27. října, právě den před převratem v Praze. Z účastníků ustavující schůze Nár. rady jsem na živu už sám.

Formálně Československá americká rada se skládala ze dvou složek: české a slovenské. Českou pod jménem České národní sdružení tvořila Čes. nár. sdružení a Národní svaz českých katolíků; slovenskou Slovenská liga.

Československá národní rada americká oznamuje pořádání řádného sjezdu, který se bude konat v sobotu 20. dubna a v neděli 21. dubna 1996.

Tato výzva se týká všech odboček, oblastních výborů a příčleněných organizací:

Stanovy Československé národní rady americké:

" HLAVA V. - řádný sjezd "

Článek 1

Řádný sjezd Čs. Národní rady americké se koná každým druhým rokem a to v letech sudých čísel v místě určeném předešlým sjezdem. Skládá se z delegátů volených dle následujících pravidel:

a) Každá celonárodní organizace mající členství v Čs. národní radě americké je oprávněna ku dvěma (2) delegátům a dvěma (2) zástupcům těchto delegátů.

b) Každá odbočka Čs. národní rady americké je oprávněna k jednomu (1) delegátu a k jednomu (1) zástupci delegáta za 25 právoplatných členů. Ku dvěma (2) delegátům a dvěma zástupcům delegátů za 50 členů; odbočka se 76 až 125 členy má nárok na další dva delegáty a další dva zástupce delegátů.

c) Každé sdružení spolupracující jako člen Čs. národní rady americké je oprávněno ku dvěma (2) delegátům a dvěma (2) zástupcům delegátů.

d) Oblastní výbory Čs. národní rady americké volí ze zástupců příčleněných organizací dva (2) delegáty, kromě těch, co zastupují odbočky.

e) Členové předsednictva jsou řádnými delegáty na sjezdu.

Článek 2.

Za delegáty na sjezdu, dle výše uvedených ustanovení, mohou být voleni pouze členové Čs. národní rady americké, kteří se těší dobré pověsti.

Ústředí rovněž upozorňuje na znění stanov – Hlavy 16., článku 3., který se týká návrhů na změny či úpravy stanov:

"Tyto stanovy mohou být upraveny či změněny

pouze řádným sjezdem nebo mimořádným sjezdem za tímto účelem svolaným, když návrhy na změny či úpravy byly nejméně 30 dní před zahájením sjezdu všem oprávněným delegátům písemně předloženy ku projednání, a když změna či úprava stanov byla sjezdem přijata hlasováním dvoutřetinové většiny přítomných zástupců. Každá taková úprava či změna nabývá platnosti okamžitě po přijetí."

Návrhy na změny či úpravy stanov zašlete laskavě do úřadovny Čs. národní rady americké nejpozději do 1. února 1996. Úřadovna text návrhů rozmnoží a bez prodlení vyšle sjezdovým delegátům k prostudování tak, aby je obdrželi nejpozději 30 dnů před zahájením sjezdu, který se koná 20. dubna a 21. dubna 1996. Nenechávejte tuto záležitost NA POSLEDNÍ CHVÍLI

ČsNRA žádá, aby zprávy úředníků, zprávy oblastí a odboček, zprávy pracovních výborů předsednictva za uplynulé období, byly zaslány úřadovně ČsNRA do 1. února 1996. Úřadovna tyto zprávy rozmnoží a zašle všem delegátům do 16. března 1996.

Vraťte co nejdříve pověřovací listiny se jmény delegátů.

Případ bratří Mašínů odložen.

Bratři Ctirad a Josef Mašínovi jsou od nynějška v České republice beztrestní. Státní zástupci odložili šetření jejich případu z důvodu promlčení.. Informoval o tom ve středu 30. srpna městský státní zástupce v Praze Josef Kredba.

Mašínovi, kteří žijí již dlouhá léta v Americe, patřili v padesátých letech k odbojové skupině a při útěku zabili několik lidí. (Z "Caroliny")

JAN AMOS KOMENSKÝ.

Zemřel v exilu 15. listopadu 1670

Comenius - Jan Amos Komenský

Co teď zbývá?

V dlaň složit skráně, aby slzy tekly do cizí půdy? Žalovat a sténat jak Prorok Páně nad zbořeným městem?

Meč nepomoh' a spojenec zradil, už není doufání než v sama sebe!

Vždyť všemu vzdoru, můj národe, já věřím ve příští Tvé, ve vzkříšení

Tvé slavné a že Tvé místo bude v sboru živých a vláda věcí Tvých že se Ti navrátí.